

סדר הושענות ליום ראשון ושני

בקצת קהלות אומרים הושענות מיד אחר הלל

מותחים הארון ואחד מוציא ספר תורה ועומד ליד הבימה וס"ת בידו. שאר הציבור והחזן אוחזים את ארבעת המינים בידם. החזן קורא כל שורה בקול רם והקהל עונה אחריו. [בשבת אין מוציאים ספר תורה, אין נוטלים ארבעת המינים ואין מקיפים את הבימה]

הוֹשֵׁעַנָּא, לְמַעַן אֵלֵהִינוּ, הוֹשֵׁעַנָּא.
 הוֹשֵׁעַנָּא, לְמַעַן בּוֹרְאֵנוּ, הוֹשֵׁעַנָּא.
 הוֹשֵׁעַנָּא, לְמַעַן גּוֹאֲלֵנוּ, הוֹשֵׁעַנָּא.
 הוֹשֵׁעַנָּא, לְמַעַן דּוֹרְשָׁנוּ, הוֹשֵׁעַנָּא.

הושענות

בכל יום משבעת ימי חג הסוכות, היו העם הנאספים בעזרה בבית המקדש נוטלים את ארבעת המינים בידיהם ומקיפים את המזבח. בעת ההקפה היו מתפללים לה', והתחילו כל משפט של בקשה ושבח במלה 'הוֹשֵׁעַנָּא' [היינו, הושע נא], שבשילה נקראת כל התפלה 'הושענות' בלשון רבים.

בכל יום משבעת ימי חג היו מקיפים את המזבח פעם אחת, וביום השביעי היו מקיפים אותה שבע פעמים. מטעם זה נקרא יום השביעי 'הושענא רבא'.

מצוה זו, שמקורה בהלכה למשה מסיני, נוהגת רק בבית המקדש. לאחר חורבנה, נוהגים לעשות זכר למקדש בבית הכנסת. במקום המזבח, עומד איש אחד ליד הבימה וספר תורה בידו, וכל המתפללים מקיפים את הבימה עם ארבעת המינים בידיהם. ביום הושענא רבה מחזיקים ליד הבימה את כל ספרי התורה שבארון הקודש.

אין מקיפים את הבימה בשבת, מכיון שבבית המקדש היו מקיפים את המזבח רק האנשים שהחזיקו בידיהם ארבעת המינים, ואין אנו נוטלים לולב בשבת. ומכל מקום אומרים בשבת 'הושענות', אלא שמתחיים את ארון הקודש אבל אין מוציאים ממנו ספרי תורה.

קיימים שני מנהגים שונים בקביעת הזמן של אמירת ה'הושענות': ברוב בתי כנסיות הנוהגים על פי מסורת אשכנז, אומרים 'הושענות' אחר תפלת מוסף, כי בבית המקדש עשו את ההקפה לאחר הקרבת קרבנות המוספים. לעומת זאת, הנוהגים על פי מסורת ספרד, אומרים 'הושענות' אחר אמירת ההלל, כי מכיון שכבר מחזיקים בידים את ארבעת המינים, ממשיכים לומר בהם גם את ה'הושענות'.

אָבֵל אינו משתתף בהקפת הבימה, מכיון שהדין מתוח עליו וה'הושענות' הן תפלות של רחמים.

הבימה

בזמן שביית המקדש היה קיים, היה המזבח הנקודה המרכזית לתפלות של בני ישראל שהתפללו לה' על שלומם וטובתם. שהרי על המזבח הקריבו כל הקרבנות בימינו, הבימה שעליה קוראים את התורה מסמלת את המזבח, והאיש המחזיק בידו ספר התורה מסמל את בני ישראל ההולכים בתורת ה', ומקיימים את מצוותיו. על דרך זה אמרו חז"ל במגילה (לא, ב): "אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, שמא חס ושלום ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה? אמר לו: לאו, אמר לפניו: רבוננו של עולם, כמה אדע ובראשית טו, חזו אמר לו: קחה לי עגלה משולשת וגו' (שם פסוק טו) אמר לפניו: רבוננו של עולם, תניח בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? אמר לו: כבר תקנתי להם סדר קרבנות; כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהן כאילו מקריבין לפני קרבן ומוחל אני על כל עונותיהם" (עייני ביאור הגר"א אורח חיים תרס, ב).